

OSUUSTOIMINTAKYSYMYKSI KÖÖPENHAMINAN KANSAINVÄLISESSÄ SOSIALISTIKONGRESSISSA

Tässä kirjoituksessa aion rajoittua siihen, että kerron kongressin työn kulusta otsikossa mainitun kysymyksen kohdalta ja luonnehdin niitä sosialistisen ajattelun suuntia, jotka tällöin taistelivat keskenään.

Ennen kongressia julkaistiin kolme päätöslauselmaehdotusta osuuskunnista. Belgialainen ehdotus (Kansainvälisten kongressien kolmella virallisella kielellä epäsäännöllisesti ilmestyvä „Kansainvälisen Sosialistisen Toimiston Periodinen Bulleteriini”, № 5) alkaa siitä, että varoittaa sosialistisia työläisiä niiden opin suhteen, jotka pitävät osuuskuntia jonakin itsenäisenä voimana, jonakin sosiaalisen kysymyksen ratkaisemisen keinona. Todettuaan edelleen, että työväenluokka on tavattoman kiinnostettu osuuskuntien käyttämisestä luokkataistelunsa välineenä, Belgian puolueen esittämä ehdotus osoittaa osuuskuntien välittömät etuisuudet (taistelu kaupallista riistoa vastaan, työehtojen paraneminen tavarantoimittajilla j.n.e.) ja lausuu toivomuksen, että sosialististen puolueiden ja osuuskuntien välille järjestettäisiin „elimelliset, yhä kiinteämmät yhteydet”.

Ranskan sosialistisen puolueen enemmistön ehdotus on laadittu Jaurèsin hengessä. Osuuskuntia ylistetään taivasiin saakka ja ne esitetään — aivan kuin porvarillisilla reformaattoreilla — „sosiaalisen uudistuksen” „välttämättömäksi” ainekseksi. Puhutaan hämäriä fraaseja osuuskuntien muuttamisesta erillisten henkilöiden liitosta yhtymien yleiseksi liitoiksi. Sekoitetaan proletaariset osuuskunnat ja pienisäntien osuuskunnat (maataloudessa). Propagoidaan osuuskuntien neutraalisuutta, kuvataan, kuinka vahingollista

on, että osuuskunnille asetetaan joitakin velvoituksia sosialistisen puolueen suhteen.

Ja vihdoin Ranskan sosialistien vähemmistön (guesdelainen) ehdotus julistaa päättävästi, että osuuskunnat sinänsä eivät ole suinkaan luokkajärjestöjä (jollaisia ovat esimerkiksi ammattiliitot), että niiden merkitys määräytyy sen mukaan, mihin niitä käytetään. Liittymällä joukoittain osuuskuntaan työläiset voivat saada niistä hyötyä taistelulle pääomaa vastaan, voivat tiettyssä määrin selvittää itselleen esimerkin mukaan, mitä olisi sosialistinen yhteiskunta, joka perustetaan nykyisen järjestelmän ristiriitojen hävittämisen jälkeen. Siksi ehdotus korostaa osuuskuntien rajoitettua merkitystä ja kehottaa sosialistisia puolueita edistämään proletaarista osuustoimintaa, kehottaa varomaan osuustoiminnallisia harhaluuloja, suosittelee sosialistien yhdistymistä osuuskuntien sisällä tarkoituksena selittää joukoille niiden oikeaa tehtävää: poliittisen vallan valtaamista sekä tuotannon ja vaihdon välineiden muuttamista yhteiseksi omaisuudeksi.

Tässä aivan ilmeisesti hahmottuu kaksi peruslinjaa: toinen niistä on proletaarisen luokkataistelun linja, sen myöntäminen, että osuuskunnilla on arvoa tässä taistelussa taistelun välineenä, sen eräänä apukeinona, ja niiden olojen määrittely, joissa osuuskunnat todella esittäisivät tuolaista osaa eivätkä jäisi pelkiksi kauppalaitoksiksi. Toinen linja on pikkuporvarillinen, se hämää kysymyksen osuuskuntien merkityksestä proletariaatin luokkataistelussa, ulottaa osuuskuntien merkityksen tämän taistelun puitteiden ulkopuolelle (s.o. sekoittaa proletaarien ja isäntämiesten osuuskunta-käsitteet), määrittelee osuuskuntien tarkoituserät sellaisin yleisin lausein, jotka myös porvarillinen reformaattori, tuo edistyksellisten suur- ja pienisäntien ideologi, hyväksyy.

Ikävä kyllä, että mainitut kaksi linjaa nimenomaan vain *hahmottuivat* kolmessa ennakoitussa valmistetussa päätöslauselmaehdotuksessa, niitä ei ollut asetettu selvästi, näkyvästi, jyrkästi vastakkain *kahtena suuntana*, joiden välisen taistelun tulee ratkaista kysymys. Senpä vuoksi kongressin työ sujui epätasaisesti, sotkuisesti, aivan kuin vaistonvaraisesti. Yhtenään „kompastuttiin” erimielisyyksiin, mutta niitä ei selvitetty täydellisesti, joten tuloksena syntyi päätöslauselma, joka heijastaa ajatuksen epäselvyyttä eikä anna sitä

kaikkea, mitä sosialististen puolueiden kongressin päätöslauselma voisi ja mitä sen pitäisi antaa.

Osuustoimintakysymyksen valiokunnassa hahmottui heti kaksi virtausta. Toinen niistä oli Jaurèsin ja Elmin. Elm oli yksi neljästä saksalaisesta edustajasta osuustoimintavalioikunnassa ja esiintyi saksalaisten edusmiehenä, esiintyi selvästi opportunistisessa hengessä. Toinen suunta oli belgialainen. Välittäjänä, sovittelijana oli itävaltalainen Karpeles, itävaltalaisen osuustoimintaliikkeen huomattava toimihenkilö, joka ei puolustanut selvästi periaatteellista linjaa, mutta (oikeammin sanoen: ei „mutta”, vaan juuri sen vuoksi) kallistui useimmiten opportunistien puoleen. Ja belgialaisetkin sai kiistelemään Jaurèsin ja Elmin kanssa pikemminkin osuustoiminta-asian todella proletaarisen asettelun vaisto kuin selvä käsitys siitä, että proletaarinen katsantokanta ja pikkuporvarillinen katsantokanta kysymykseen ovat keskenään vihamielisiä ja yhteensovittamattomia. Sen vuoksi esimerkiksi Anseele (osuustoimintavalioikunnan puheenjohtaja) piti valiokunnassa tulsia ja erinomaisia puheita osuuskuntien neutraalisuutta vastaan, niiden merkityksen liioittelua vastaan, sen puolesta, että *meidän* tulee olla osuustoimintasosialisteja eikä sosialistiosuustoimintamiehiä, mutta päätöslauselmaa laadittaessa tuo samainen Anseele oli saattaa suorastaan epätoivon valtaan myöntyväisyydellään Jaurèsin ja Elmin sanamuotojen suhteen, haluttomuudellaan syventyä erimielisyyden syyhin.

Mutta palaan valiokunnan istuntoihin. On ymmärrettävää, että työskentelyn kulkuun vaikuttivat ratkaisevalla tavalla niiden kansakuntien edustajat, joilla on voimakkaasti kehittynyt osuustoimintaliike. Tällöin tuli heti näkyviin belgialaisten ja saksalaisten erimielisyys viimeksi mainittujen suureksi vahingoksi. Belgialaiset ainakin noudattivat proletaarista linjaa, vaikkakaan eivät täysin johdonmukaisesti eivätkä täysin selvästi. Elm esiintyi ilmi opportunistina (varsinkin alavalioikunnassa, josta tuonnempana). Johtava osuus kuului luonnollisesti belgialaisille. Itävaltalaiset kallistuivat heidän puolelleen, ja valiokunnan työn lopussa luettiin *itävaltalais-belgialainen* päätöslauselma, kun taas saksalaisen päätöslauselman esittänyt Elm sanoi suoraan, että hän pitää täysin mahdollisena sen yhteensovittamista Jaurèsin päätösehdotuksen kanssa.

Koska ranskalaisilla oli voimakas vähemmistö Jaurèsia vastaan (hänen kannattajillaan oli 202 valtakirjaa ja Guesden — 142) ja koska saksalaisilla olisi luultavasti ollut yhtä voimakas vähemmistö Elmiä vastaan (jos kysymys kahdesta näkökannasta olisi noussut esiin selvästi ja jyrkästi), niin itävaltalais-belgialaisella liitolla oli varmat voiton takeet. Eikä kysymys tietysti ollut niinkään paljon „voitosta” sanan suppeassa merkityksessä kuin johdonmukaisen proletaraisen näkökannan puolustamisesta osuuskuntien suhteen. Tätä johdonmukaisuutta ei saatu aikaan niiden ylenpalttisten myönnytysten vuoksi, jotka alavaliokunta teki Jaurèsille ja Elmille.

Mitä tulee meihin, venäläisiin sosialidemokraatteihin, niin me yritimme valiokunnassa kannattaa itävaltalais-belgialaista linjaa ja siinä tarkoituksessa jätimme jo ennen itävaltalais-belgialaisen sovitteluehdotuksen esittämistä oman, seuraavanlaisen päätöslauselmaehdotuksemme:

„VENÄJÄN SOSIALIDEMOKRAATTISEN EDUSTAJISTON EHDOTUS

Kongressi on sitä mieltä:

1) Että proletaraiset kulutusosuuskunnat parantavat työväenluokan asemaa siinä suhteessa, että ne supistavat kaikenlaisten kaupanvälittäjien harjoittaman riiston mittasuhteita, että ne vaikuttavat tavarantoi-
mittajien liikkeissä työskentelevien työläisten työoloihin ja parantavat omien palveluskuntalaistensa asemaa.

2) Että nämä osuuskunnat voivat saada suuren merkityksen proletariaatin taloudellisessa ja poliittisessä joukkotaistelussa tukemalla työläisiä lakkojen, työnsulkujen, poliittisten vainojen y.m.s. aikana.

Toisaalta kongressi osoittaa:

1) että kulutusosuuskuntien avulla saavutettavissa olevat parannukset voivat olla vain hyvin mitättömiä, niin kauan kuin tuotannonvälineet ovat sen luokan hallussa, jota pakkoluovuttamatta ei voida toteuttaa sosialismia;

2) että kulutusosuuskunnat eivät ole pääomaa vastaan käytävän välittömän taistelun järjestöjä ja ovat olemassa toisten luokkien samanluontoisten järjestöjen rinnalla, mikä saattaa synnyttää harhaluulon, että nämä järjestöt ovat keino, jonka avulla sosiaalinen kysymys voidaan ratkaista ilman luokkataistelua ja porvariston pakkoluovuttamista.

Kongressi kehottaa kaikkien maiden työläisiä:

a) liittymään proletarisiin kulutusosuuskuntiin ja kaikin tavoin myötävaikuttamaan niiden kehitykseen pitäen tällöin kiinni näiden järjestöjen demokraattisesta luonteesta;

b) alinomaisella sosialistisella propagandalla kulutusosuuskunnissa myötävaikuttamaan luokkataistelun ja sosialismin aatteiden leviämiseen työväen keskuudessa;

c) pyrkimään samalla työväenliikkeen kaikkien muotojen mahdollisimman täydelliseen lähentymiseen.

Kongressi toteaa myöskin sen, että tuotantoa harjoittavilla osuuskunnilla on merkitystä työväenluokan taistelulle vain siinä tapauksessa, jos ne ovat kulutusosuuskuntien kokoonpanoon kuuluvia osia".

Kaikki päätöslauselmaehdotukset jätettiin alavaliokuntaan (Kansainvälisten kongressien valiokunnat ovat niin suuria,— kukin kansakunta lähettää 4 edustajaa kuhunkin valiokuntaan,— että päätöslauselmien sanamuodon laadinta valiokunnan täyden kokoonpanon läsnäollessa ei voi tulla kysymykseenkään). Alavaliokuntaan tuli 10 henkeä: kaksi belgialaista (Anseele ja Vandervelde), yksi ranskalainen (Jaurès), yksi itävaltalainen (Karpeles), yksi saksalainen (Elm), yksi hollantilainen (marxilainen Wibaut) sekä yksi italialainen, tanskalainen, englantilainen ja venäläinen sosialidemokraatti (Voinov ja minä — meidän sosialidemokraattinen edustajistomme ei ehtinyt kokoontua edustajan valitsemista varten — sen vuoksi olimme kumpikin läsnä, mutta äänesti yksi).

Alavaliokunnassa alkoi jo puhtaasti asiallinen päätöslauselman sanamuodon laatimistyö. Kongressin hyväksymä sanamuoto, aivan pieniä, tyylillisiä muutoksia lukuunottamatta, onkin juuri se, minkä alavaliokunta laati; — lukijat löytävät itse kongressin päätöslauselman sanamuodon tämän numeron toisesta kohdasta. Alavaliokunnassa — toisin kuin valiokunnassa — taistelu ei keskittynyt kysymykseen osuuskuntien suhteista puolueeseen, vaan periaatteellisempaan kysymykseen osuuskuntien merkityksestä ja osuudesta. Belgialaiset kallistuivat periaatteellisesti aivan oikeaan niiden osuuden määrittelyyn pitäen niitä eräänä mahdollisena (tietyissä olosuhteissa mahdollisena) apuvälineenä proletarisessa luokkataistelussa kapitalistiluokan „täydellisen pakkoluovuttamisen” (expropriation intégrale) puolesta. Jaurèsin kannattamana Elm nousi päättäväisesti vastaan ja näytti koko opportunistinsa täydellisesti. Hän sanoi, että ei ole tietoa, kehittyykö asia yleensä pakkoluovutukseen saakka, että henkilökohtaisesti hän pitää sitä aivan uskottomana, että „enemmistölle” (!) se on kiistanalainen kysymys, että Saksan sosialidemokraattisen puolueen ohjelmassa ei ole pakkoluovutusta, että pitää sanoa „Ueberwindung des Kapitalismus” — „kapitalismin voittaminen”. Bebelin kuuluisat sanat, jotka hän lausui Hannoverissa

Bernsteinin kanssa käytyjen väittelyjen lopuksi, „es bleibt bei der Expropriation” — „olemme edelleenkin pakkoluovutuksen kannalla”⁹¹, oli yksi saksalaisen opportunistin johtajista unohtanut. Näiden väittelyjen yhteydessä heräsi „kysymys sosialisoinnista”. Jaurès vaati ultimatiivisesti, että osuuskuntien merkityksen määrittelyssä sanottaisiin: „ne auttavat työväkeä (niin kuin kongressin hyväksymän päätöslauselman tekstissä sanotaankin) valmistelemaan tuotannon ja vaihdon välineiden demokratisointia ja sosialisointia”.

Tämä on eräs niistä venyvistä, epämääräisistä, pikkuisännyyden ideologeille ja porvarillisen reformismin teoreetikoille varsin sopivista fraaseista, joita laatimaan Jaurès on sellainen mestari ja joille hän on niin perso. Mitä merkitsee „tuotannon ja vaihdon välineiden demokratisointi”? (Myöhemmin sitten valiokunnassa, kun luonnos palautettiin sinne alavaliokunnasta, ranskalaiset vaihtoivat sanan välineet — moyens — sanaan voimat — forces, mutta asia ei siitä muuttunut vähääkään.) Talonpoikainen tuotanto (minä sanoin valiokunnassa) on „demokraattisempaa” kuin kapitalistinen suurtuotanto. Merkitseekö se sitä, että me sosialistit haluamme pientuotannon luomista? Mitä merkitsee „socialisointi”? Sillä voidaan ymmärtää koko yhteiskunnan omaisuudeksi muuttamista, mutta voidaan ymmärtää myös mitä osittaistomenpiteitä tahansa, mitä reformeja tahansa kapitalismin puitteissa, alkaen talonpoikien osuuskunnista aina kunnallissaunoihin ja -käymälöihin asti. Viittasihan Jaurès alavaliokunnassa Tanskan maataloudellisiin osuuskuntiin ilmeisesti olettaen, kuten porvarillisetkin taloustieteilijät, etteivät ne muka ole kapitalistisia yrityksiä.

Järjestäessämme vastarintaa tälle opportunistille me (venäläiset ja puolalaiset sosialidemokraatit) yritimme vedota Elmistä Wurmiin, „Neue Zeitin” * toiseen toimittajaan, joka niin ikään oli osuustoimintavaliokunnassa edustamassa saksalaisia. Wurm ei hyväksynyt fraasia „demokratisoinnista ja sosialisoinnista”, ehdotti (henkilökohtaisesti) useita korjauksia, hieroi sovintoa Elmin ja marxilaisten välillä, mutta Elm oli niin „kivenkova”, ettei Wurm saanut mitään aikaan. Vasta kongressin jälkeen luin „Leipziger Volkszeitungista” (№ 201, elokuun 31 pnä 1910,

* — „Uuden Ajan”. *Toim.*

3. Beilage *), että saksalaisessa edustajistossa oli jo tiistaina herätetty kysymys osuuskunnista. „R. Fischer kysyi”, kirjoittaa tuon lehden kirjeenvaihtaja, „onko saksalaisten edustajain keskuudessa erimielisyyksiä osuustoimintakysymyksessä”. Elm vastasi: „On. Niitä ei voi käden käänteessä poistaa. Kongressien päätökset ovat aina kompromissipäätöksiä, ja tässäkin kysymyksessä asia päättyy luultavasti kompromissiin”. Wurm: „Minun näkökantani osuustoimintakysymyksessä ovat aivan toisenlaiset (durchaus andere) kuin von Elmin näkökannat; mutta luultavasti me kuitenkin saamme aikaan yhteisen päätöslauseلمان”. Tämän jälkeen edustajisto katsoi pitemmän pohtimisen tarpeettomaksi.

Tämä uutinen varmistaa sen ilmiön, joka tuli selvästi näkyviin jo Stuttgartin kansainvälisessä edustajakokouksessa⁹². Saksalainen edustajisto koostuu tasapuolisesti puolueen ja ammattiliittojen edustajista. Näistä jälkimmäisistä lähetetään miltei järjestään opportunisteja, sillä tavallisesti valitaan sihteereitä ja muuta ammattiliitto-„byrokratiaa”. Saksalaiset eivät ylipäänsä pysty ajamaan johdonmukaista periaatteellista linjaa Kansainvälisissä edustajakokouksissa, ja hegemonia Internationalessa useinkin luisuu pois heidän käsistään. Wurmin voimattomuus Elmiin nähden vain vielä kerran havainnollisti sitä Saksan sosialidemokratian kriisiä, joka ilmenee siinä, että kypsyä kiertämätön, päättävä pesäero opportunisteista.

Kysymyksessä, joka koskee osuuskuntien raha-apua puolueelle, Elm ja Jaurès saivat alavaliokunnassa myös liiallisen myönnytyksen belgialaisilta, jotka suostuivat sanamuotoon: „kunkin maan osuuskunnat saavat ratkaista, onko niiden ja missä määrin autettava poliittista ja ammattillista liikettä välittömästi omista varoistaan”.

Kun alavaliokunnan luonnos palautettiin valiokuntaan lopullista vahvistamista varten, kiinnitimme koko huomion nimenomaan näihin kahteen kohtaan. Yhdessä Guesden kanssa teimme kaksi (tärkeintä) korjausehdotusta: ensinnäkin oli vaihdettava sanat: „(osuuskunnat) auttavat työväkeä valmistelemaan tuotannon ja vaihdon demokratisointia ja sosialisointia” sanoihin: „(osuuskunnat) auttavat tiettyssä määrin valmistelemaan tuotanto- ja vaihtotoimintaa kapitalistiluokan pakkoluovuttamisen jälkeen”. Tämän

* — „Leipzigin Kansanlehestä” (...3. liite). Toim.

tyyllillisesti hieman epäonnistuneesti muotoillun korjauksen ajatus ei ollut se, että nykyisin osuuskunnat *eivät* voi auttaa työläisiä, vaan se, että tuleva tuotanto- ja vaihtotoiminta, jota osuuskunnat *valmistelevat* jo nyt, voi koittaa *vasta* kapitalistien pakkoluovuttamisen *jälkeen*. Toinen korjausehdotus koski sitä pykälää, jossa puhutaan osuuskuntien suhteesta puolueeseen. Me ehdotimme, että joko lisätään sanat: „mikä (s.o. avun antaminen työväen taistelulle) on joka tapauksessa toivottavaa sosialismin kannalta katsoen”, tai vaihdetaan koko tämä pykälä toiseen pykälään, jossa suoraan kehoitetaan osuuskunnissa olevia *sosialisteja* propagoimaan ja puoltamaan proletariaatin luokkataistelun suoranaisen auttamisen välttämättömyyttä.

Kumpikin korjausehdotus hylättiin valiokunnassa; ne saivat vain viitisentoista ääntä. Sosialistivallankumoukselliset äänestivät — kuten aina muulloinkin kansainvälisissä edustajakokouksissa — Jaurèsin puolesta. Venäläisen väen edessä he ovat valmiit moittimaan opportunistista jopa Bebeliäkin, mutta eurooppalaisen väen edessä he kulkevat Jaurèsin ja Elmin perässä! Wurm yritti korjata päätöslauselman loppua vaihtamalla viimeisten kolmen kappaleen paikkoja. Ensinnä sanottakoon, että on suotavaa osuuskuntien yhdistäminen yhdeksi liitoksi (toinen kappale lopusta). Sitten sanottakoon, että osuuskunnista riippuu, onko vai eikö ole annettava suoranaista apua puolueelle (kolmas kappale lopusta). Ja alkakoon viimeinen kappale sanoilla: „mutta” (*mutta* kongressi julistaa, että yhä läheisemmät suhteet puolueen, ammattiliittojen ja osuuskuntien välillä ovat suotavia). Silloin *yleisestä* kontekstistä käy selville, että kongressi *kehottaa* osuuskuntia auttamaan puoluetta. Elm hylkäsi tämänkin korjausehdotuksen! Silloin Wurm otti sen takaisin. Sitten Wibaut ehdotti sen omasta puolestaan, me äänestimme sen puolesta, mutta korjausehdotus tuli hylätyksi.

Siitä, miten kongressin täysistunnossa on meneteltävä, me neuvottelimme Guesden kanssa. Guesde oli sitä mieltä, — ja saksalaiset vallankumoukselliset sosialidemokraatit olivat samaa mieltä hänen kanssaan, — että yksityiskohtia koskevien korjausehdotusten takia ei kannata nostaa sotaa kongressin täysistunnossa ja että on äänestettävä yleensä päätöslauselman *puolesta*. Sen puutteellisuuksiin kuuluu se, että siihen *on päästetty* yksi revisionis-

tinen lause, joka ei ole sosialismin tarkoituksellisuuden määrittelyn tilalla, vaan on tuon määrittelyn *rinnalla*,— ja yksi *riittämättömän voimakkaasti* ilmaistu ajatus siitä, että työväen osuuskuntien pitää auttaa työväen luokkataistelua. Tällaiset puutteellisuudet piti yrittää korjata, muttei ollut syytä alkaa niiden takia taistelua täysistunnossa. Me yhdyimme tähän Guesden mielipiteeseen, ja päätöslauselma hyväksyttiin kongressin täysistunnossa yksimielisesti.

Tehdessämme yhteenvetoa kongressin työstä osuuskuntia koskevassa kysymyksessä meidän on sanottava — salaa-matta enempää itseltämme kuin työläisiltäkään päätöslauselman puutteellisuuksia,— että Internationale on antanut pääpiirtein oikean määrittelyn proletaristen osuuskuntien tehtävistä. Jokaisen puolueenjäsenen, jokaisen sosialidemokraattisen työläisen, jokaisen osuustoimintaan osallistuvan tietoisien työmiehen on pidettävä ohjeenaan hyväksyttyä päätöslauselmaa ja suunnattava koko toimintansa sen mukaisesti.

Kööpenhaminan kongressi edustaa sitä työväenliikkeen kehitysvaihetta, jolloin työväenliike eteni — niin sanoaksemme — pääasiassa laajuussuuntaan ja *alkoi* vetää proletarisiä osuuskuntia luokkataistelun uomaan. Erimielisyyksiä revisionistien kanssa on alkanut hahmottua, mutta on vielä pitkä matka revisionistien esiintymiseen itsenäisin ohjelmin. Taistelu revisionismia vastaan on lykkääntynyt, mutta tuo taistelu tulee kiertämättömästi.

„Sotsial-Demokrat“ № 17,
syyskuun 25 (lokakuun
8) pnä 1910
Allekirjoitus: N. Lenin

Julkaistaan „Sotsial-Demokrat“ lehdessä
tekstin mukaan